

REDACTIA

Arad, Str. Aulich (Adam)

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2,
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2.50; pe 1 lună fl. 1.

N-rii de Duminecă pe
an fl. 2.—

Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscripte nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Str. Aulich (Adam)

INSERȚIUNILE:

de 1 fir garmond: prima-dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.;
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
învalute.

Scrisori nerancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Nu vrea să moară...

Correspondentul din Viena a lui „Nar. Listy“ telefonează cu data de 7 c. următoarele:

„In cercurile politice de aici scrisoarea pe care a trimis-o fostul ministru-president ungar, bar. Bánffy alegătorilor săi a stărnit o foarte mare atenție, și anume pentru că numai eri a depus jurământul ca mareșal al Curții ungare. Tonul, de care se slujește bar. Bánffy în acea scrisoare, este așa (!!) încât nu este de lipsă a l' caracteriza mai de aproape.“

Numai tonul? Credem, că și fondul, ba mai ales acesta, este așa, în cât tocmai este de lipsă a l' caracteriza mai de aproape. Dacă ar fi numai tonul „așa“, nu-i am face onoare a vorbi de epistola pavelină posthumopolitică la loc de frunte, ci unde-va mai spre coloana a III-a; dar fondul ei este, care ne interesează într'atâta, încât trebuie să revenim.

Și aceasta din mai multe privințe. Întâiu, pentru francheta cu desevărire străină și până acum neauzită și nevăzută la el, cu care declară:

„Nu-mi fac iluziune când declar, că sunt conștii de aceea, că retragerea mea dela presidenția guvernului, cu toate că a fost voluntară (!!) — are întreaga valoare a unei căderi politice“...

Numai — zice cu modestia-i veche:

„Nu e acum timpul, și tocmai mie nu mi-e permis să mă ocup cu amănuntele acestei crize, rezolvate în interesul bi elui public, cu raporturile ei personale și în special cu efectele ce le-a avut asupra mea. O vreme mai târzie, care va vedea clar, și nu va judeca sub vëlul întunecos al patimei, va da icoana adevărată a evenimentelor trecute“.

Atât francheta, cât și modestia cuprinsă în aceste două frase nu ar uimi lumea politică încât fie „tonul“, fie fondul lor, să fie „de lipsă a l' caracteriza mai de aproape.“ Casul acesta grav, și cel mai grav, atât privitor la fond, obvine în frasa intercalată între cele două mai sus citate, anume:

„E o învingere a minorității asupra majorității, câștigată cu arme nepermise, într'o formă incompatibilă cu principiile parlamentarismului“.

Va să zică, acusa proferată în „tonul“, caracterizat și de correspondentul foaiei cehice „așa“, încât cercurile politice din Viena „nu află de lipsă, a-l caracteriza mai de aproape. Și din care cauză așa de adâncă, temeinică se exprimă așa de potrivit acele cercuri? Oare din cauza simplului fapt constatat al învingerii minorității maghiare asupra majorității maghiare? Nu; nu pentru simpla constatare a faptului, ci din cauza „cercurilor“, asupra cărora Bánffy aruncă de la spate, vina pentru această învingere „cu arme nepermise, într'o formă incompatibilă cu principiile parlamentarismului“.

Acusă deci pe acele anumite „cercuri politice“ din Viena nici mai mult nici mai puțin decât cu un fel de lovitură de stat.

Și toate acestea, când „numai eri a depus jurământul“... Astfel dar' mai incupe îndoială, că la cine s'a gân-

dit cel ce nu vrea să moară, aruncând acea acuză?

Cât de grozavă trebuie să fie mania omului, de căderea lui, despre care nu-și face iluziuni, când se avertă la așa acuze.

Cu atât mai neastempărată, cu cât „nu i-a folosit ideia“, precum expusesem în articolul meu dela 30 (18) Ianuarie, când cu 3—4 zile mai înainte se putea afirma, că — s'a sfinșit cu el. Și cât îl doare tocmai acest fapt, că „nu i-a folosit ideia“, au învederat-o necurmatele scrise ale presei lui atât înainte de cădere cât și după, apoi broșurele, cam 4 la număr, care laumezi această împrejurare o scot la iveală în primul rând, ca una, ce a ilustrat mai strălucitor, mai neperitor domnia caporalului de panduri.

Cât de năcăjit e omul, tocmai din pricina, că asta n'a putut să și-o valorizeze pentru menținerea sa la putere, pentru învingerea majorității — și încă zdrobitoare — Bánffy-Tiszaiște asupra minorității, reoglindind în următoarele șire ale epistolei către alegătorii Șimleului-Silvaniei:

„Direcția politică, singură recunoscută de corectă în scopul realizării ideii de stat maghiar, care lucrează în sens patriotic, ear' nu după teorii doctrinare, după rețete străine: nu va suferi nici o schimbare! Rămân în serviciul ei.“

Va să zică visul de aur, pe care a vroit să-l realizeze cu atâta viclenie (ravaszság) neîntrecută, împreună cu corupție încă neauzită în Ungaria, nici în momentul arhivei nu-i dă pace, și de aici strigă încă, și de dragul ei nu vrea să moară; de hatărul ei vrea să fie încă factor nu numai observator, sprijinitor, ci și activ... „cu fapte“.

Omul, bine înțeles, se face de ris.

Sașii pe urmele noastre. Am amintit și noi, că dl Rudolf Dörschlag, redactorul foaiei Sașilor verzi „Kronstädter Zeitung“ din Brașov a fost osândit de către Curtea cu jurării din Târgul Mureșului la trei luni închisoare și 100 fl. pedeapsă bănească. Afară de asta din cauția foii s'au luat 1000 fl. fiind-că în chipul acestă mai ușor se putea ajunge țelul propus: d'a nimici foaia. Bravul Sas a făcut apelație în potriiva sentinței. Curia a nimicit acea parte a sentinței care se referă la confiscarea miiei din cauțiunea foaiei și a îndrumat Curtea cu jurării din Târgul Mureșului ca să aducă o nouă sentință. Aceasta a și ținut o nouă pertractare și s'a milostivit a lăsa pe jumătate, adecă hotărî a trage din cauție 500 fl. Dörschlag a făcut recurs și în potriiva acestei sentințe. Fără folos însă, căci a fost respinsă apelata. Redactorul Dörschlag și-a și început pedeapsa, care așa credem, nu va slui de mijloc la apropierea Sașilor de poporul maghiar.

Statul național maghiar în lumina istorică și politică.

(Din broșura lui „Hungaricus“).

II.

Hungaricus urmează:

„Prin urmare nu e admisibil, și anume nici ca logică nici ca politică, de a voi deduce, că elementul etnic maghiar, de acum înainte este singur chemat și apt a alcătui statul, ear ceialalți concetățeni să fie priviți ca străini de stat și țară, ca unii, cari nici pe viitor n'au altă menire, decât a spori, prin renegatismul lor național naștinea etnică maghiară“...

Ajungând a vorbi despre fondarea Ungariei pe temeiul maximei lui Stefan: „regnum unius linguae“... autorul broșurei pomenește de constituția veche feudală ungară și zice:

„Această constituție feudalistică dădea drepturi egale tuturor popoarelor din Ungaria, și nici când nu asigura rasei maghiare vr'o precădere, necum vr'o hegemonie absolută. Aristocrația și limba de stat latină se scot cu drept la iveală ca instituțiuni ce promovează unitatea statului ungar; dar ambele, nobilimea și limba de stat, purtau semnele statului de popoare bine determinat. Căci, nici aristocrația n'a fost maghiară, nici limba de stat n'a fost limba Maghiarilor. În împrejurările feudalistico-medievale de atunci toate instituțiunile de stat ale Ungariei istorice erau mijloacele cele mai potrivite și cele mai menite de a preîntâmpina predominarea unei rase, pentru a nu lăsa ca statul să devină „debil și fragil“ și a asigura totdeauna conviențuirea laolaltă neconturbată a tuturor popoarelor pentru binele statului“...

Pomenind de lozincele anului 1848, lozince în numele cărora Maghiarii puseră la cale revoluția, și învederând contrazicerea ce există între ele și tendințele maghiarisatoare, Hungaricus spune:

„Statul național maghiar înseamnă însă domnia absolută a unei rase, și prin urmare stă în contrast direct cu statul de popoare istoric. D'aceia statul național maghiar trebuie negreșit să se lovească de împotrivirea celor-lalte popoare conlocuitoare, căci ideia lui stă în contrazicere cu toate principiile liberale, cari — precum se zice — și au inaugurat domnia la 1848“...

Autorul articolului din „Ostwestliche Rundschau“ spune la un loc, că: „eliberarea Ungariei din lanțurile statului feudal și-a găsit razimul său solid în stinul maghiarimii“. Hungaricus i răspunde între altele:

„Departa de noi gândul, a voi să scădem meritele maghiarimii câștigate pentru patrie; dar cu greu se va dovedi prin fapte istorice, că celorlalte popoare este a se denega ori-ce parte ce ele au avut în cuceririle liberatoare. Dar chiar dacă am fi gata a recunoaște maghiarismului cele mai multe merite în această privință, totuși sună foarte straniu, auzindu-l făloșindu-se, că a scăpat această țară din nisăciva lanțuri, pentru a deduce din faptul acesta pentru sine dreptul: a băga majoritatea populațiunei în alte lanțuri, mult mai apăsătoare. Căci asuprirea națională este la ori-ce cas cu mult mai simțitoare decum era cea feudală, precum trebuie să o știe Maghiarii mai bine decât ori care altul, din propria-le experiență“.

Finanțele diecesei Aradului.

I.

În anele sinodului eparchial și în presa română s'au publicat ani de-a rândul cele mai elogioase dări de seamă asupra stării economice financiare a Diecesei Aradului.

Preasfinția Sa episcopul Ioan Mețianu, în doue expozuri generale, făcute la 1885 și 1895, și acum mai pe urmă în cuvântul de adio de la 18 Februarie st. v. a. c., adresat clerului și poporului din eparchia Aradului, — a accentuat progresul cultural și economic-financiar realizat în diecesă, sub dohovniceasca sa oblăduire drept merit pentru a fi iubit ca un mare organizator și regenerator în biserica ortodoxă română.

Expozeul de la 1895, cuprins în cuvântul de deschidere al Sinodului eparchial, s'a publicat și separat în broșură și se găsește reproduș în „Enciclopedia română“. După acesta Preasfinția Sa Ioan Mețianu, când a venit în 1875 ca episcop la Arad, n'a găsit în centrul diecesei de cât „un capital de 38.687 fl.; o reședință episcopescă foarte rea și ruinată“; institutul pedegogic adăpostit într'o casă veche aproape ruinată, profesori îmbetrâniți în serviciu, cu o leafă de 3—400 fl.; institutul teologic n'avea nici măcar localul seu propriu, profesorii cu lefi slabe ca și cei de la preparandie, și numai la 1884 aprimit din fondurile foste comune de la Carloveș, un capital de 399 389 fl“. Cu al'e cuvinte Preasfinția Sa n'a găsit la noi de cât pustiu și ruin când a luat cărma diecesei. Cu toate aceste în 1896 constată la fondurile diecesei un sporiu de 641.795 fl.; (?) afară de ceea ce s'a cheltuit, „pentru susținerea organismului și a institutelor diecesane“. (Protocolul sinodului eparchial 1895 pag. 16).

Expozeul însă, făcut fără controlor, se întemeiază pe cifre greșite. Și adevărul e că diecesa Aradului își crease și dispunea deja la anul 1874:

a) un budget anual de 25.000 fl. (1000 pentru Consistorul din Arad, 9000 fl. pentru Consistorul din Oradea-mare);

b) pentru dotațiunea episcopului, după chiar raportul episcopului Procopiu Ivacicoviciu, prezentat Sinodului eparchial în 1870, venitul anual al moșiei din suburbiul Gaiu 800 fl. (astăzi 3000 fl.) competența anuală de sidozie și convenție, fără celelalte venit 9.825 fl. De tot . . . 10.625 fl.

Pe lângă aceste, se mai constată cu procesele verbale ale sinoadelor eparchial de la 1870—1875 existența următoarelor fonduri și fundațiuni diecesane la 1875 și anume: a) Fondul instruct al episcopiei Aradului; b) Fondul reședinței episcopesci; c) Fondul discului (tasului) II. clerical; d) Fondul discului (tasului) III. preparandial; e) Fondul general diecesan; f) Fundațiunea pentru stipendii a căpitanului c. r. Simeon Popovici-Paffy; g) Fondul capelei episcopesci din Arad Gaiu; h) Fundațiunea profesorului de teologie Patriciu Popescu; i) Fundațiunea pentru stipendii al lui Gavriil Faur și soției Veronica Poenariu; j) Fondul bibliotecii preparandiale; k) Fundațiunea „Elena Ghiba-Birta“ pentru stipendii.

Toate aceste fonduri și fundațiuni reprezentau la 1875 suma de: 150.554 fl. 47 cr.

Preasfinția Sa episcopul Ioan Mețianu n'a luat în expozeul de la 1895 de cât fondul instruct; fondul reședinței episcopesci; fondurile tssurilor II și III. ca ex-

istei e, la anul 1875 reprezentând suma de 38.677 fl.

D. că însă Preasfinția Sa a avut norocul de a secera unde n'a sămănat și a culege fructele pomilor care nu i-a sădit și udat, aceasta nu e meritul și rezultatul străduințelor sale, ci acelora cari au sămănat și cultivat pământul, au plantat și au udat pomii la timp.

Budgetul consistorului Arădan de 16.000 fl. de la 1875 până la 1885 s'a ridicat treptat la 35.000 fl. anual, care cu budgetul de 9000 fl. anual pentru consistorul din Oradea-mare, pe anii 1875—1885 face în total suma rotundă de 500.000 fl. a cărei acoperire era absolut cu neputință dacă diecesa n'ar fi avut alte resurse de venit de cât un capital de 38.687 fl. de la anul 1875 până la 1884 — când consistorul a primit din fondurile comune de la Carloveț partea dicesei aradane de 339.389 fl.

Preasfinția Sa însă, episcopul Ioan Meșianu a retăcut faptul că de la 1875 până la 1885 epitropia provizorie a fondurilor comune din Arad a administrat consistorului regulat o cuotă anuală de 12.000 fl. pentru trebuințele administrației și ale instrucției, ceea ce face pe anii 1875—1885 o sumă de 132.000 fl. și cu 8000 fl. din fundațiunile Balta și Paffy pentru stipendii, se arată de tot: 140.000 fl. cheltuiți în budgetul consistorial din fondurile și fundațiunile dicesei.

Osebit de cheltuelile budgetelor ordinare diecesa a mai cheltuit de la 1875 până 1885 sume însemnate pentru clădirile sale publice și anume:

a) pentru edificiul Institutului pedagogic teologic	35,644.48
b) renoverea reședinței episcopicești	59,297.75
c) casa birourilor consistoriale	8,614.56
d) casa de la baroneasa Sina pentru alumneu	18,514.—
e) edificiul seminarial	80,031.46

De tot: 202.102 fl. 25 cr.

De care detragând 41.143 fl. 58 cr. intră din colecte pentru seminar partea cea mai mare de la bisericile parohiale, și 35.014 fl. 48 cr. pentru edificiul institutului ped.-g.-teologic transformat mai târziu în casa de chirie, se constată o eroagațiune de 125.314 fl. 19 cr. din fondurile dicesei pentru reședința episcopicească, localul consistorial, zidirea seminarului și alumneului.

În expoziturile de la 1885 și 1895 Preasfinția Sa episcopului Ioan Meșianu i-a plăcut să pună la activul seu „clădirea de nouă a reședinței episcopicești, dar n'a amintit că aceasta a costat fondurilor dicesei 59.297 fl. 65 cr. astfel că „fondul reședinței“ fiind exhaiat cu totul și Sinodul l'a declarat de încetat; „fondul instructiv“ există cu numele numai, ear' socoteala finală despre cheltuelile făcute cu zidirea și mobilarea reședinței nu s'a dat Sinodului eparchial, pentru suprarevizuire și aprobare; nici inventarul solicitat deja la 1875 despre averea mobilă și imobilă a fondului instructiv nu s'a făcut.

Tot astfel la zidirea seminarului s'a cheltuit întreg fondul convictual aradan și seminarial Raiacici cu 10.330 fl. 61 cr., care astăzi nu mai figurează între fondurile dicesei; apoi fondurile tasurilor II. și III. cu 13.946 fl. 47 cr., ear' restul pentru acoperirea sumei trebuincioase la zidire s'a erogat din fondurile foarte comune primite de la Carloveț, căci de la împărțirea acestora la 1884 între diecesele Aradului și Caransebeșului, erogațiunile ce s'au făcut de atunci; încoace din ele n'au avut o limită sau regulă ca înainte, când le administră epitropia provizorie.

Trecut odată în administrarea Consistorului din fondurile foarte comune un capital de 339.389 fl. Preasfinția Sa Ioan Meșianu a început numai decât a pune în aplicare sistemul „operațiunilor financiare“ de a investi „o parte a fondurilor în re-

alități mai puțin expuse fluctuațiilor timpului de cât valuta“. Astfel cuvânta Preasfințitul episcop către sinodul eparchial extraordinar convocat din propriul impuls îndată după împărțirea fondurilor comune, în luna lui Septembrie 1884, pentru cumpărarea unei moși Schöndorf lângă Lipova de la proprietarul Deutsch cu 300.000 fl. Sinodul a și hotărât cumpărarea, dar față cu argumentele aduse în contră de către reșosatul Mircea B. Stănescu consistorul n'a îndrăsnit să facă tîrgueală.

Noul metropolit la Sibiu.

Sibiu, 9 Martie 1899.

Trenul de cătră Vinț, care aducea pe noul Metropolit a sosit în gara Sibiului punct la orele 12:40. Poporul din Sibiu și din jur încă de cu vreme s'a adunat la gară al cărui peron a fost rezervat publicului ales.

Prea Cuvioșia Sa vicarul Pușcariu a binevenat pe noul metropolit, ear' acesta a mulțumit pentru buna primire și a insistat asupra datorințelor față de religie, națiune și patrie. După aceea a fost salutat de către primarul orașului, Drolleff, căruia Metropolitul i-a răspuns tot în limba germană. Toate aceste vorbiri au fost acoperite cu salve de aplauze.

Metropolitul și vicarul s'au așezat într-o trăsură de gală, căreia i-au urmat alte vreo 30 trăsuri.

Înainte reședinței s'au strins o mulțime de oameni, ear' elevii școlilor românești au făcut spalir până la poarta reședinței care în mijlocul decorațiunilor de brad avea inscripția de flori: „Bine ați venit“.

Pe la ora 1 trăsura metropolitului s'a oprit înaintea catedralei a face rugăciuni.

Apoi pe jos s'a dus la reședința de peste drum, aclamat fiind de publicul numeros.

În reședința a fost binevenat în numele Consistorului de către Dr-ul Pușcariu, ear' în numele poporului a vorbit protopopul Papiu.

Berlin-București-Constantinopol.

Convenția încheiată între Germania și România, de care am pomenit în nrul dublu din urmă, că a fost votată cu unanimitate de către camera română, are importanță foarte mare, nu numai din punctul de vedere economic și de comunicațiune, ci și o însemnătate politică ce bate la ochi.

În înțelesul ei, va circula fiecare zi un tren accelerat între Berlin și București, prin Galația, adică fără să atingă Budapesta; de două ori pe săptămână el va merge până la Constanța, unde va avea legătură nemijlocită cu vapoarele de persoană spre Constantinopol. Cât de mare deosebire și câștig de timp va da această nouă linie, reiese din împrejurarea, că prin Budapesta, trenul accelerat Berlin-București ține 41—42 ore, pe când cel nou și va face drumul în 33 ore; iar până la Constantinopol îi trebuie celui ce trece prin Budapesta 64—56 ore, pe când cel nou prin București va ajunge acolo în 48 ore.

Pe lângă aceasta, d'a lungul întregii linii va fi pus în pământ sîrma de bronz, care se va lega la Constanța cu cabellul între acest port și Constantinopol, spre a alcătui astfel o legătură directă telegrafică și eventual și telefonică între Berlin, București și capitala Turciei.

„Magyarország“ dela 10 c., încremenit de acest nou succes al României, exclamă în primul moment, că trenul acesta „amestecat cu mare primejdie expressul ungar“, adică cel ce circulează acum între capitala Germaniei și a Turciei prin Budapesta de două ori pe săptămână.

Ne avînd de-ocamdată mai multe amănunte la îndemână, credem fără ori-ce obiecțiune apusa foaiei patriotice. Va să zică lumea cea cuminte se e nancipează pe cât numai poate de contactul cu „civilizătorii Orientului“ cei ridicoli.

DIN ROMANIA

Banca națională.

(Adunarea generală, a acționarilor.) Adunarea, la care au luat parte 123 acționari, reprezentând 1167 voturi și peste 16.000 acțiuni, s'a ținut sub președinția dlui Anton Carp, vice-gubernator, asistat de doi din cei mai mari acționari, d-nii St. R. Bechianu și N. Ioanid, ca scrutatori.

Din raportul consiliului de administrațiune, citit de dl Carp, rezultă că acțiunile Băncii naționale, în număr de 24.000, cari la 31 Decembrie 1897, erau repartizate în 12.658 acțiuni nominative și 11.342 acțiuni la purtător, în urma transformărilor din cursul anului expirat, la 31 Decembrie 1898, consistau în 12.839 acțiuni nominative și 11.161 acțiuni la purtător.

În ce privește operațiunile Băncii, raportul continuă astfel:

Fondurile publice ale Băncii, în valoare de lei 13.109.000 la 31 Decembrie 1897, erau de lei 13.207.000 la 31 Decembrie 1898.

Fondul de rezervă, la 31 Decembrie, era de lei 10.409.326 bani 75, ear' valoarea nominală a titlurilor în cari acest fond era întrebuințat, se ridica la lei 11.882.000. Parte din aceste titluri au fost prezentate, în cursul anului 1898, la conversiune, ear' altele, în urma tragerii la sorți și a diferitelor realizări, au fost înlocuite cu titlurile noiei rente amortibile 4 la sută din 1898. Reținerea prevăzută prin statute din bilanțul anului 1897, în sumă de lei 527.531 bani 83, și veniturile fondului pe 1898, în sumă de lei 482.202, au fost de asemenea transformate în rentă 4 la sută din 1898.

În urma acestor diferite operațiuni, fondul de rezervă al Băncii, la 31 Decembrie 1898, se compunea astfel:

Rentă amortibilă 5 la sută, lei 458.000 nominal și rentă amortibilă 4 la sută, lei 12.346.700 nominal, adică un total de lei 12.804.700 nominal.

Valoarea efectivă a acestor titluri, după prețul de cumpărare, este de 11.420.673 lei 14 bani.

În urma citirii raportului, asupra căruia nimeni n'a luat cuvîntul, s'a votat cu unanimitate aprobarea bilanțului pe 1898, descărcarea consiliului de administrațiune de gestiunea sa și distribuirea beneficiilor, cum e propusă de consiliu (112 lei de acțiune).

La propunerea dlui G. Tem. Teodorescu ca pe lângă ajutoarele ce Banca dă la diferite instituțiuni să acorde și fundațiunii universitare, pe fiecare an, câte 10 bani de fiecare acțiune, adică 2400 lei, vice-gubernatorul Băncii, dl Anton Carp, răspunde că, conform statutelor, propunerea nu se poate discuta acum; ia însă act și o va supune consiliului Băncii.

Dl Gr. Alexandrescu, mare industriaș, din Capitală, exprimând mulțumiri conducătorilor Băncii pentru buna lor administrare, pentru sprijinul ce Banca dă comerțului și industriei și pentru că au știut să facă să se nască în Români încrederea că și ei pot conduce astfel de instituțiuni, propune ca mandatele ce sunt a expira, ale d-lor Anton Carp și Al. Vericeanu, să fie reînnoite prin aclamare.

Alegerea, însă, neputîndu-se face, decât prin vot secret, conform legii, s'a procedat la vot.

Au luat parte la vot 123 acționari, reprezentând un număr de 1167 voturi, din cari au întocmit: dl Carp ca director, 1160 voturi ear' dl Vericeanu, ca censor, 1129 voturi, cari au și fost proclamați aleși pentru un nou period de patru ani.

Teatrul Național.

Marți seara a avut loc, la Teatrul Național, reprezentațiunea extraordinară, dată în beneficiul societății studenților în medicină, cu concursul d-nei Elena Teodorini.

S'a jucat: „La trei de ani“, comedie într'un act de d. Polyzu-Micșunești, și „Gre-

va ferarilor“, dramă juridică, traducere în versuri de d. L. Dauș.

Spectacolul a culminat și s'a închis cu „Navareva“, mișcătorul episod liric al maestrului Massenet, în care marea și nointrecuta noastră artistă a obținut din nou un strălucit și incomparabil succes.

Sala era cu desăvîrșire plină și în sărbătoare.

D-na Teodorini a fost frenetic aplaudată; la finele reprezentației, chemând'o și rechemând'o în șir, publicul i-a făcut cele mai entusiaste ovațiuni.

Un coș enorm și foarte frumos cu flori i-a fost oferit de societatea studenților în medicină și o ploaie de foi volante, cu versuri în onoarea marelui artiste, a căzut peste sală, în momentul când cortina s'a ridicat pentru prima oară.

La ieșirea din teatru, d-na Teodorini a fost obiectul unei grandioase manifestațiuni din partea studenților și a publicului, care o aștepta pe piața teatrului.

Intrînd în otel, d-na Teodorini a apărut la fereastră, pe care a deschis'o agitănd batista și mulțumind.

Partea literară.

Naționalism și religie.

Mai săptămânile trecute amicul nostru dl profesor Enea Hodoș din Caransebeș în două articole publicate în „Tribuna Poporului“, atinsese și chestia „naționalismului“ junimistilor din România.

Apropos de această afacere, în ședința de la 15 Februarie a Senatului României dl Mărzescu, fost ministru, răspunzînd unor învinuiri ale dlui Maiorescu, a spus următoarele:

Dl Maiorescu a zis, că e liber cugetător, ear' dl Panu, când a văzut o procesiune — nu plouase de mult, s'au scos icoanele ca să plouă — a exclamat zicînd: Icoanele sunt lemne boite. (Ilaritate).

Dl Maiorescu spunea, că este liber cugetător și eu respect credințele d-sale, căci pentru ideile acestea a suferit multe atacuri în viața sa: d-sa la 1862, când a sosit în Iași — și aci deschid o paranteză ca să vadă dl Maiorescu, că ceea ce propune ca să facem noi la adresa socialiștilor, o știe de mai înainte, că nu o putem face.

Dl Maiorescu om cult, om învățat, în toată puterea cuvîntului, profesor eminent a început în Iași, în 1864, să facă niște conferințe.

Prima conferință a făcut-o la Banca Moldovei, în salonul directorului băncii, dl Hutter. Nu este așa? (Afirmări).

Am 64 de ani pe umerii mei. . .

O voce: Și cei mulți înainte.

D. G. Mărzescu: Am, cum vedeți, bună memorie. Dl Maiorescu a început, în acea conferință, să vorbească despre creațiunea omului, despre originea sa.

Creștinii noștri din Iași, oameni simpli știau din sfînta Scriptură, că omul se trage din Adam și Eva. (Ilaritate).

Ei bine, când dl Maiorescu a zis, că omul descinde din maimuță (mare ilaritate), toată lumea s'a scandalizat, și în toate saloanele pe unde te duceai, n'auzeai la adresa dlui Maiorescu, decât vorbele acestea: Profesor e acesta?! (Ilaritate). Dar el e în contra religiei! Auzi, să zică că omul a fost maimuță?! (Ilaritate).

În saloanele bătrînei Maria Răsnovanu și a Diditei Mavrocordat, unde mă duceam adeseori și unde se ducea și dl Maiorescu, i-se făcea critica aceasta, că e învățat, dar lăpădat de lege! (Ilaritate).

Dl P. P. Carp: Noi doi nu ne scoborim din aceeași maimuță. (Ilaritate).

Dl G. Mărzescu. Nu, nu.

Dl P. Grădișteanu. Maimuță și Urangutan. (Ilaritate).

Dl G. Mărzescu. D-lor, dl Maiorescu și cu mine și cu mai mulți alții pe atunci ne dădeam socoteala și știam, că ideile

noi întotdeauna întâmpină rezistență și trebuie multă lucrare omenească, multă muncă, pentru ca ideile cele noi să prindă rădăcină în societățile omenești. Chiar ideile cele mai sublimă, cele mai înalte și mai salutare, întâmpină la început mari greutăți.

Nu avem să luăm ca exemplu de cât sublima învățătură a Domnului nostru Iesus Christos: Cât a trecut pentru ca preceptele lui să se înrădăcineze în societățile omenești.

O CLARIFICARE.

Pe timpul cât dl. A. Trif și-a făcut în Seghedin ostinda de trei luni temniță, presa maghiară a publicat cele mai îndrăznețe știri, căutând să-l presinte atât pe d-sa cât și pe noi într-o lumină urtă: ca pe niște oameni cari nu luptăm pentru cauză, ci scopuri egoiste urmărim, știri de care se folosise chiar și procurorul Perjéssy cu prilejul recentului nostru proces. Fiind-că ori ce înțelegere cu amicul nostru ne fusese zădărnicită refuzându-i-se publicarea întimpinării ce trimisese drept răspuns la știrile eronate, la un moment dat relațiile între redacția noastră și martirul ei se reciseră și oare-cari neînțelegeri se iscașeră.

Acum, că ne-am putut explica, situația e clarificată și între noi și amicul nostru s-au restabilit ecarăși vechia prietenie, și suntem siguri, că ori când pentru lupta în presă i-se va face apel, dl. Trif tot cu iubirea de până acum va pune la dispoziția cauzei toate forțele sale.

Ear cât pentru cei cari doreau să alimenteze și să exploateze apoi neînțelegerile, dl. Trif face următoarea declarație, căreia îi dăm loc cu plăcere:

Declarațiune.

In timpul cât am fost în închisoarea de stat din Seghedin, ziarele maghiare căutau prin diferite scornituri să mă presinte lumii, ca fiind în conflict cu fostii mei colegi dela „Trib. Pop.” și prin aceasta și „desilusionat” de cauza pentru care suferiam temniță. Acum, când ecarăși sunt liber și stăpân pe voința mea, declar că toate scorniturile ziarelor maghiare proveneau din isvor mie absolut străin și necunoscut, contra căror scornituri pe acel timp nu puteam lua poziția cuvenită, tocmai fiind-că rob eram... lor.

Sper, că din această declarație vor înțelege autorii acelor intrigi, că nu m'am desilusionat de cauza luptelor noastre naționale și cu atât mai puțin de voința noastră, ori așa fi avut cândva în gând să le fac bucuria de a scrie pamflete contra cuiva.

Arad, la 10 Martie, 1899.

Aurel Trif.

NOUTAȚI

Arad, 11 Martie n. 1899.

Cu două măsuri. În anul trecut când socialisții au băgat groază în cei dela cârmă, care în înțelegerea lor a crezut că stirpesc socialismul fotografând căpeteniile, s-au lansat tot felul de apeluri socialiste, care de care mai bune materialuri pentru procurori. Procurorul din Budapesta a și intentat proces de presă în potrița socialistului Molnár Ede și a lui Neumayer. Ambii au fost însă achitați, ear statul va plăti spesele de proces. Sunt condescendenți d-nii jurați când e vorba de Neromâni, ear când e vorba de învinuți români, toți 12 răspund, ca unul, cu „da, să se osândescă.”

Societatea pentru fond de teatru român. „Familia” află cu bucurie, că publicul românesc arată din ce în ce mai multă căldură față de această societate, care are menirea să înființeze și dincoace de Carpați un teatru național românesc. Din mai multe părți se cer statute spre a se putea înscrie membri. Este de dorit ca spriguinul acesta să ia un avânt cât mai mare. Comitetul face

pregătiri pentru adunarea generală, care anul acesta are să se țină în 4/16 Iulie la Abrud, unde inteligența română a invitat societatea cu atât dor. Secretarul comitetului prepară pentru tipar Anuarul, care de astă-dată va conține și o rubrică nouă și foarte binevenită, mișcarea teatrală la noi, un modest început al înființării teatrului național român.

Sinodul protopresbiterial al tractului Panciova s'a ținut în Petrovoselo, în ziua de 25 Febr. a. c. După ce s'a celebrat liturgia împreună cu invocarea ducului sfânt, preoții Ioanichie Neagoe, Stefan Popa și Timoteiu Popovici au celebrat parastasul pentru Șaguna, Miron, Popasu, Gozdu și Simeon Dimitrievici, fostul protopresbiter român în Panciova. Sinodul a durat până la 2 oare după amiază, cu care ocaziune s'a constatat că fondul protopresbiterial e de 2000 florini, înființat și sporit la stăruința neobositului protopop Trifon Miclea din Satul-nou, căruia i-s'au exprimat și mulțumită. După sinod membrii s'au intrunit la o masă comună în hotelul Weiss, cu care ocaziune buna înțelegere și toastele însuflețite nu au lipsit.

Fislogăbirău suspendat. Vicișpanul comitatului Pesta a suspendat din post pe fislogăbirăul din Monor Ladányi László. Pricina suspendării e că Ladányi avea priinciosul obicei d'a lua mită. Dar ceilalți mitarnici când să vor împărtăși de soarta lui Ladányi?

Ungron redivivus. Clubul partidului independent din Șimleu-Silvaniei a imbiat mandatul devenit vacant prin retragerea lui Bánffy gureșului Ugron Gabor, cel cu declarația că „poporul maghiar e slab ear inteligența stricată” și prin urmare nu să mai plătește să mai iei parte la luptele politice, mai ales dacă te cheamă Ugron Gabor. Dacă îi va succede alegerea dela Șimleu-Silvaniei atunci în delegație tot va fi un opozițional, deoarece ce Ugron, contrar soțiilor săi Kossuthiști, a luat parte la ședințele delegației unde însă nu va mai avea nici un coleg de opoziție, deoarece partidul apoyist a reluat cu guvernul ear partidul popular nu ia parte serioasă la discuțiile din delegațiuni.

Moarte în toată jocului. Din comuna Tărian din Biharea ni se scrie, că la o petrecere pusă la cale de feciorii satului s'a întâmplat o moarte înforătoare. Intre feciori, unul mai defrunte, cu numele Ioan Ventea, juca cu o româneuță. Deodată Ventea s'a întors cătră Țigani și le-a poruncit să-i cânte cântecul lui. Țiganii au și început ai cânta, ear Ventea a început a juca și mai cu foc ca mai înainte. Deodată însă s'a îngălbenit ca ceara și a căzut la pământ, de unde nici nu s'a mai sculat. Secționat fiind s'a constatat, că pe sârmanul fecior durerea de inimă la omorât.

Conferența de desarmare se va deschide în Haga la 18 Maiu. Pe țarul Rusiei îl va reprezenta Staal, ambasadorul Rusiei la Londra. Staal e bine văzut și în Anglia și e unul dintre cei mai vechi diplomați.

„Zlagneana”. Sâmbătă la 4 Martie 1898 s'a ținut la Zlagna, adunarea generală a institutului „Zlagneana”. — Prezenți au fost 24 acționari, cari au reprezentat 293 voturi și 373 acții. — Adunarea a fost condusă de dnul Dimitrie Comșa, președintele Direcțiunei. Toate conclusele s'au luat unanim. — Acționarii au fost pe deplin mulțumiți cu gestiunea anului 1898.

Ri au exprimat viie recunoștință Direcțiunei, comitetului de supraveghiere, directorului executiv și cassarului cari, în decursul de un an au funcționat gratuit. Dividendele pentru acționari s'au stabilit de 5 % și cuponii se vor răsucumpăra cu începere dela 1 Maiu 1899. — Restul aproape întreg s'a alăturat ca „dăruire” fondului de rezervă, care de present face 443 fl. 16 cr.

În comitetul de supraveghiere s'au ales

următorii domni: 1. Dominic Rațiu, revizorul „Albinei”; 2. Dionisie Costea; 3. Nicolae Motora; 4. Petru Onea și 5. Petru Prisecan.

Scopul înființării acestui necesar institut a fost dedarea poporului la „erutare”, dedarea la a aduna bani albi pentru zile negre.

Și dacă poporul va asculta de conducătorii sei naturali, de preoți și învățători, în scart institutul „Zlagneana” o să progrozeze, dar' numai și numai spre a poporului mândrie, spre al lui folos.

„Omul”.

Concert popular. — Corul economilor nostri din Pârneava să va produce pentru a doua oară azi Duminecă la 8 oare seara în școala nouă din strada Securei, cu următorul program:

- 1.) „Mugur mugurel”, doină de G. Dima, cor mixt;
- 2.) „Dan Căpitan”, scenetă în versuri, de V. Alexandri, cor;
- 3.) „Anecdota”, declamată de George Curțicean;
- 4.) „Stăneța”, cor de G. Musicescu;
- 5.) „Țiganul împărat”, declamat de Stefan Trailă;
- 6.) „Hora Sinaii”, cor de G. Ventura;
- 7.) „Ciobanul dela munte”, prelat de Ioan Ardelean;
- 8.) „Lugojana de I-Vidu”, cor.

Mulțumită aduce dl. parochi ort. rom. Paul Felnean din Sâmbăteni tuturor celor care au participat la înmormântarea fiului său, Caetane, cleric de curs I. în Arad. Îndeosebi primească deosebitele mulțumiri și afecțiuni colegii lui, amicii lui, corul teologiei din Arad, care, prin armonica compacte, a cântărilor funebreale, a înalțat de mersul cermoniei, în biserică pe strada la cimitir, spre lauda și supriinderea întregului public asistent și spre mulțumirea tuturor.

Poftă bună! Carte de bucate, aranjată cum n'avem încă în felul acesta, de d-na Zotti Hodoș. Dintre năsa se poate învăța gătirea celor mai bune bucate obicinuite atât la noi, cât și la alte popoare. Cartea aceasta nu trebuie să lipsească din biblioteca nici unei bune gospodărese. Se poate procura și la administrația ziarului nostru. Prețul — considerând cât e de mare volumul e foarte moderată: 70 cr.

„Nu mă săruta”. — De vre-o câte-va zile elevele din stabilimentele de instrucție din Londra poartă la pălăriile lor panglici cu următoarea inscripție:

„Don't kiss me.” (Nu mă săruta).

Aceasta nu e din cauza pudoarei. În Londra băntue în acest moment două boale: influența și difteria, cari, amândouă, după părerea autorităților medicale, se propagă în deosebi prin contact, și în special prin contactul buzelor.

Funcționarismul în Franța. Prefectura Senei a publicat e statistică foarte elocventă, din care se vede până la ce grad a ajuns boala funcționarismului în Franța.

Pentru 12 posturi de comisi auxiliari au fost 2821 candidați încriși. Pentru 3 posturi de servitor de biuro, 3.912 solicitori. În fine, pentru 162 vacanțe la acize, 3.528 de candidați își așteaptă rindul. Adică, 9000 de oameni cari își perd vremea tot anul în Paris așteptând să fie numiți în slujbă.

Slovacii emigrați în America au întemeiat până acum vre-o trei zeci de parochii cu tot atâtea biserici. De aceste parochii se țin preste 80.000 credincioși. De rit grecesc dasemeni sunt vre-o 50 parochii alcătuite tot din credincioși emigrați din Ungaria.

„Agitațiuni valahe”, numește „Magyar-ország” încercarea Românilor din Caraș-Severin d'a trânti la alegerea de vice-span pe fislogăbirăul Fialka Károly, pe care mai că nu-l pune alătura cu Bánffy când e vorba de prigonirea Românilor. „Români”, spune „M-g”, vor să aleagă pe primarul orașului Lugoj, Marsovszky, care e un om

domol și neșovinist, iar în locul lui vor pune pe protonotarul orășenesc Dr. Florescu”.

Se recomandă o damă tineră și cultă, care s'ar angaja de educatoare la vre-o familie, fie în loc ori în provincie, cu condițiuni moderate. A se adresa la adm. foaiei noastre.

Păziți-vă sănătatea! Tuturor celor ce sufer de boale de piept, de boală de apă, de mistuire neregulată, dureri de stomac, de reumatism, gutural, durere de ochi și alte boale lăuntrice, apoi pentru boale de copii, se recomandă cu multă căldură medicamentele Kneippiane.

Se pot căpăta de-adreptul sau prin postă dela farmacia dlui Dr. Iulius Schopper în Oravița (Krássó-Szörény m.)

Catalogul tuturor medicamentelor (leacurilor) cu prețurile lor, se trimite, la cerere, ori-cui gratis și franco din numita apotecă!

Biblioteca Noastră

Apare în Caransebeș.

Director: E. Hodoș.

Au apărut:

- Nr. 1 S. S. Secula, Realități și Visări,
- Nr. 2. Iosif Bălan, Iancu de Hunyad.
- Nr. 3—3. G. Coșbuc, Versuri și Proză.
- Nr. 5. Gr. M. Alexandrescu, Fabule alese.
- Nr. 6. N. Macovișteanu, Dela Sat, piesă teatrală pentru popor,
- Nr. 7. Zotti Hodoș, Intocmai! comedie franceză.
- Nr. 8—9. O. G. Lecca, Istoria Țiganilor.
- Nr. 10. E. Hodoș, Convorbiri Pedagogice.
- Nr. 11—12. E. Hodoș, Căntece Bănățene.
- Nr. 13. E. Hodoș, Căntece Cătănești, cu portr. lui T. Doda.
- Nr. 14. G. Crăciunescu, Copii de găsit, snoave.
- Nr. 15—17. Ios. Bălan, Numiri de localități.
- Nr. 18—22. Zotti Hodoș, Poftă bună! Carte de bucate.

Nrele viitoare: Cercetări din Istoria Românilor bănățeni de P. Drăgălină.

Partea I. Istoria Banatului Severin până la lupta dela Mohács.

P. II. Severinul sub principii Transilvaniei până la căderea sa în mâinile Turcilor (1658).

P. III. Resboaiile între Austria și Turcia pentru eliberarea Severinului

P. IV. Înființarea regimentului valaho-illiric, mai târziu romano-banatic nr. 13. (1767—1872),

Părțile au să apară pe rând. Cei ce doresc să li-se trimită, sunt invitați a ne înștiința, ca să știm câte exemplare să tipărim. Volumele se plătesc numai după-ce au apărut. Direcția.

ULTIME ȘTIRI

Budapesta, 10 Martie

In ședința de azi a Dietei s'au votat, fără multă discuțiune, proiectul poveriului de pact ce este a se încheia cu Austria, poveriul cu Croația, precum și proiectul de lege privitor la regularea contribuțiunilor indirecte ale satelor și orașelor.

Mâne nu se ține ședință, ear Luni începe discuția asupra bugetului.

Editor: Aurel Popovici-Barcianu.

Redactor responsabil Ioan Russa Sicianu.

„Mureșanul“ institut de credit și economii în M. Radna.

CONVOCARE

Onorații acționari ai institutului de credit și economii „Mureșanul“ sunt convocați prin aceasta la

I-a adunare generală ordinară,

ținândă în Maria Radna Luni, în 27 Martie st. n. în 1899 la orele 10 a. m. în localul institutului.

304 1—1

Obiecte de pertractare :

1. Raportul direcțiunii. 2. Raportul comitetului de supraveghiere. 3. Censurarea socoșilor și staverirea contului bilanțului și profitului și și perderi. 4. Decidere asupra propunerilor direcțiunii și în special asupra împărțiri profitului curat pe anul de gestiune 1898.	5. Decidere asupra absolutului direcțiunii și al comitetului de supraveghiere pentru primul an de gestiune. 6. Alegerea comitetului de supraveghiere pe timp de 3 ani. 7. Alegerea directorului executiv al institutului. 8. Eventuale propuneri conformate statutelor.

In numele direcțiunii:

V. Beleş m. p. președinte.

On. acționari cari voesc a participa la adunarea generală sunt rugați ași depune titlurile lor provisorii la cassa institutului până la deschiderea adunării generale.

ACTIVE:	Bilanț	PASIVE	
Capital social restant:	13.910—	Capital social	40.000—
Spese de fondare 466.65		Fond de rezervă	11 50
20% amortisare 93.33	373 32	Depuneri	11.885 23
Cassa	4.472 46	Deposite de cassa	2 60
Escompt	62.486 70	Reescompt	37.808—
Hipotecă	4.023 50	Interese transitorii	527 29
Credite personale	4.649 50	Profit curat	1.801 94
Lombard	1.382—		
Mobilier 410.09			
10% amortisare 41.01	369 08		
Efecte proprii	370—		
	92036 56		92036 56

SPESE.	Profit și perderi.	VENITE.	
Amortisare la spese de fondare	93 33	Interese reescompt	4.594 28
Amortisare la mobilier	41 01	Interese hipotecari	520 98
Salare 945—		Interese de credit personal	421 19
Spese	1.019 71	Interese de lombard	111 90
Interese la depuneri	358 89	Provisiune	6 45
Interese de reescompt	1.408 89	Interese la efecte proprii	13 97
Profit curat	1.801 94		
	5.668 77		5.668 77

M. Radna în 31 Decembrie 1898.

Ioan Tuducescu m. p.
director-executiv.

V. Beleş m. p.
preș. direcțiunii.

Ioan Dejenariu m. p.
comptabil.

D. Roman m. p. președinte.

Milovan m. p.

Dr. Halic m. p.

Paulcescu m. p.

M. Suci m. p.

Le-am examinat și le-am aflat corecte.

M. Radna în 9 Martie 1899.

Comitetul de supraveghiere :

Sava Raicu m. p. preș. **Isaia Monța** m. p. **Zaharie Cuparescu** m. p. **Petru Popoviciu** m. p. **Gregoriu Marienescu** m. p.

Onorată adunare generală!

Presentându-mi-se bilanțul și contul de profit și perderi al institutului de credit și de economii „Mureșanul“ pentru anul 1898, le-am examinat și confrontat din poziție în poziție cu registrele și extrasele societății și aflându-le exacte le-am subscris. Prin urmare ne alăturăm și noi la toate propunerile direcțiunii și rugăm On. adunare generală să binevoiască a da absolutoriul pe anul 1898 de gestiune atât comitetului de supraveghiere cât și direcțiunii.

M. Radna în 9 Martie 1899.

Comitetul de supraveghiere :

Isaia Monța m. p.

Cuparescu Zaharie m. p.

Petru Popoviciu m. p.

Gregoriu Marienescu m. p.

Aducem la cunoștința onoratei noastre clientele

că ne-a sosit

cele mai noue stofe

pentru sezonul de primăvară pe cari a le putea privi rugăm On. noastră clientelă să binevoiască a ne cerceta.

Cu distincă stimă

Georgiu Jancovits

Conducătorul firmei de manufactură
Rosenblüh H. et. Comp

296 4—5

Imprumuturi ieftine pe amortisație

Recomand în atențiunea on. proprietari de pământ și proprietari de case în Arad-centru, că prin mijlocirea mea pot obține până la cele mai mari sume și pe lângă condițiuni foarte favorabile

imprumuturi ieftine amortisaționale cu amortisație de 15—50 ani.

Nu comput înainte nici un fel de remunerație, convertesc datorii vechi, de asemenea la dorință anticipez de la mine cheltuelile de intabulare.

Provocându-mă la faptul, că de mai mulți ani la foarte numeroși inși i-am împlinit spre cea mai mare mulțumire a lor trebuințele de împrumuturi, rog cu toată stima pe on. domni proprietari de pământ și proprietari de case, ca în propriul lor interes cu deplină încredere să se adreseze mie cu afacerile lor de împrumuturi.

Imprumuturile sunt pe camete de 4% 4¹/₂ și 5%⁰/₁₀
pe lângă amortisare corespunzătoare din capital

Institut de împrumut pe imobile și moșii 220 25—56

Szűcs F. Vilmos

ARAD, Fő-ut Nr. 5, vis-à-vis cu moara Széchenyi.